ROK IV

# WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 24

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 GRUDNIA 1929 R.

## W SPRAWIE KWASU SIARKOWEGO

W związku z pomyślniejszą dla konsumentów kwasu siarkowego sytuacją, jaka się kształtuje na rynku kwasu — w porównaniu z końcem roku ubiegłego i pierwszem półroczem bieżącego — rozpowszechniana bywa opinja, przedewszystkiem ze strony osób, związanych z polskim przemysłem cynkowym, że kraj nasz posiada i stale posiadać będzie nadmiar kwasu siarkowego. Wskazuje się na całkowite pokrycie obecnego zapotrzebowania i motywuje brak kwasu w ubiegłych okresach wyłącznie tylko niewłaściwem rozłożeniem zapotrzebowania na poszczególne miesiące. W konsekwencji — nawołuje się do niezakładania nowych fabryk kwasu siarkowego, opartych na przerobie pirytów.

Charakterystyczną cechą wszystkich podobnych wynurzeń jest operowanie pewnemi zjawiskami gospodarczemi wyłącznie tylko w płaszczyźnie teraźniejszości, bez pogłębienia sprawy i rozważenia jej w perspektywie przyszłości.

Wiadomo doskonale, że główny konsument kwasu siarkowego — przemysł superfosfatowy — jest ściśle związany z rolnictwem, że niepomyślna konjunktura w rolnictwie powoduje natychmiast obniżenie produkcji superfosfatu i zmniejszenie spożycia kwasu. Niema potrzeby udowadniania głębokiej depresji konjunkturalnej polskiego rolnictwa w dobie obecnej. Dla ilustracji tylko przytoczyć można zestawienie cen żyta w ciągu ostatnich paru lat na giełdzie warszawskiej i nowojorskiej:

| | Warszawa | N.-Jork |
|---|---|---|
| Przeciętna 1927/28 | 4,95 | 4,44 |
| „ 1928/29 | 3,87 | 4,52 |
| I dekada października 1929 | 2,71 | 4,47 |
| II „ „ „ | 2,78 | 4,31 |
| III „ „ „ | 2,76 | 4,39 |

Różnica poziomu cen polskiego żyta zarówno w stosunku do lat ubiegłych, jak w porównaniu z zagranicą wskazują wyraźnie, że rolnictwo polskie znajduje się w ciężkiej bardzo sytuacji, co znajduje bezpośredni oddźwięk w zmniejszeniu stosowania nawozów sztucznych, a więc również w produkcji superfosfatu.

Należy jednak zważyć, że Polska rozporządza powierzchnią 18.000.000 ha ziemi pod pługiem. Jeśli tylko normy nawożenia zbliżą się — w latach pomyślniejszej konjunktury rolnej — do obecnych czechosłowackich lub polskich przedwojennych i wyniosą 38 kg. na 1 ha, wówczas produkcja superfosfatów powinnaby wzrość do 684.000 tonn rocznie, co odpowiada zużyciu 453.000 tonn kwasu 50° Bé. Liczba ta nie jest przesadzona, nawet uwzględniając pokrycie części zapotrzebowania na nawozy fosforowe przez tomasynę, gdyż normy nawożenia na Zachodzie są znacznie wyższe i wynoszą na 1 ha: we Francji 89 kg., w Niemczech 98 kg., w Danji 107 kg. i t. d.

Tymczasem produkcja kwasu siarkowego w r. 1928 wyniosła niespełna 331.000 tonn, w czem powyżej 306.000 tonn kwasu otrzymanego z blendy cynkowej. Zdolność przeróbcza hut cynkowych w Polsce oraz układ stosunków światowych w przemyśle cynkowym wskazują, że wytwórczość kwasu siarkowego z blendy nie przekroczy w Polsce maximum 350.000 tonn kwasu siarkowego. Nie pokryje więc zapotrzebowania przemysłu superfosfatowego, nawet gdyby fabryki superfosfatu, nie rozszerzając swojej zdolności produkcyjnej, osiągnęły tylko największą wydajność obecnej aparatury — 650.000 tonn superfostatu, odpowiadającą zużyciu 430.000 tonn kwasu 50° Bé.

Wytwórczość siarczanu amonu zużyje w Polsce 100.000 tonn kwasu siarkowego rocznie, pozostałe gałęzie przemysłu — ok. 100.000 tonn; łączne przeto zużycie kwasu siarkowego powinno wynieść w Polsce powyżej 630.000 tonn, zaś doliczając 20.000 tonn, odpowiadające zwiększonej produkcji superfosfatu, dochodzimy do liczby 650.000 tonn kwasu siarkowego — wszystko w przeliczeniu na kwas 50° Bé — jako ostrożnie obliczonego zapotrzebowania Polski na kwas siarkowy.

Obecna i projektowana produkcja kwasu siarkowego odbiega znacznie od tej liczby. Do 350.000 tonn kwasu, możliwych do otrzymania na drodze prażenia blendy cynkowej należy dodać jeszcze ok. 125.000 tonn kwasu z istniejących lub budowanych fabryk przerabiających piryty. W sumie przeto, optymistycznie wyrachowana produkcja kwasu wyniesie 475.000 tonn kwasu 50° Bé — zaś po doliczeniu cyfr, odpowiadających możności podwyższenia produkcji fabryk kwasu siarkowego opartego na pirytach — max. 520.000 tonn kwasu 50° Bé rocznie.

Jeżeli w płaszczyźnie podobnych obliczeń spojrzeć na zagadnienie kwasu siarkowego w Polsce i uprzytomnić, że ostrożnie obliczony niedobór kwasu wynosić będzie 130.000 tonn rocznie — wówczas okaże się, jak tendencyjnie niesłuszne są opinje, chętnie obecnie kolportowane nawet na łamach prasy codziennej, że Polsce nie grozi brak kwasu siarkowego i że inwestowanie kapitałów w budowie nowych kwasiarni jest niewłaściwem ich użytkowaniem. Przeciwnie, stwierdzić należy, że w przemyślanym programie gospodarczym Polski leżeć musi konieczność dalszych inwestycyj w przemyśle kwasu siarkowego.

---

## STATYSTYKA PRZEMYSŁOWA

Główny Urząd Statystyczny od kilku lat rozsyła specjalne formularze, celem zebrania od poszczególnych przedsiębiorstw przemysłowych dokładnych wiadomości, jakie służyć mają do opracowania statystyki przemysłowej Polski. Z codziennego doświadczenia wiadomo dokładnie, jak wielką wagę posiada precyzyjnie zestawiona statystyka produkcji i jak niedostateczne są dotychczasowe opracowania w rzeczonym zakresie. Pragnąc się zorjentować w produkcji przemysłowej Polski, zwłaszcza za ostatnie okresy, należy sięgać bądź do artykułów rozsianych w rozmaitych czasopismach, bądź do specjalnych opracowań i broszur; natomiast nie mamy dotychczas szczegółowych i dokładnych zestawień, publikowanych dość wcześnie przez Główny Urząd Statystyczny. Wprawdzie były już próby ogłaszania podobnej statystyki, jednak charakteryzowały się one stanowczo zbyt późnem publikowaniem, w stosunku do okresu czasu, jaki obejmował zestawienia.

Dn. 10 grudnia r. b. odbyło się na terenie Głównego Urzędu Statystycznego specjalne zebranie, poświęcone omówieniu powyższej sprawy, zwłaszcza zmian formularzy rozsyłanych przedsiębiorstwom. W zebraniu uczestniczyli przedstawiciele różnych gałęzi przemysłu, którzy formułowali życzenia odnoszące się do sposobu zbierania informacyj. W szczególności podkreślano ze strony Gł. U. S. konieczność zestawiania statystyk nietylko ilościowo, lecz również wartościowo — co posiada doniosłe znaczenie zwłaszcza w płaszczyźnie oceny dorobku gospodarczego naszego kraju.

Kwestjonarjusze, dotyczące statystyki przemysłowej za r. 1929, będą już opracowane w sposób odpowiadający wynikom wspomnianego zebrania.

## PRZEGLĄD LITERATURY BIEŻĄCEJ

Księgarnia Trzaska Evert i Michalski, Warszawa, Krakowskie Przedmieście 13, Gmach Hotelu Europejskiego, nadsyła nam spis ostatnio wydanych książek z dziedziny chemji i technologji chemicznej:

*Brunner Albert.* Analyse der Azofarbstoffe. Mit 5 Textabb. u. 3 Taf. (V. 124 S.). Rm. 10.—

*Jebsen-Marwedel Hans.* Kristalltrachten der technischen Kalk-Narton-Silikat. Entglasung und ihre Auslegung. (54 S.). Rm. 3.—

*Loeser Karl.* Einkammer-Oefen der Keramik. Beiträge zur Bauart, Wirkungsweise u. Wirtschaft. (36 S.). Rm. 2.—

*Stuckert Ludwig.* Die Emailfabrikation. Ein Lehr u. Handbuch f. d. Emailindustr. (VIII, 276 S.). Lw. Rm. 29.—

*Jahresbericht* der Abteilung für Metallchemie und Metallschutz. Referat für mechanisch - technische Untersuchungen, der Chemisch - Technischen Reichsanstalt. Rm. 6.—

*Krahnke O,* Maas u. Beck. Die Korrosion unter Berücksichtigung des Materialschutz. Bd. 1. (VIII, 208 S.). Rm. 16.—, Lw. 17.50

*Filhol J. et Bihoreau.* Le pétrole, son industrie, son commerce, son rôle dans la politique des peuples. Illustr. Fr. 30.—

*Fodor A.* Das Fermentproblem. 2 Aufl. (XI, 283 S.). Rm. 20.—, geb. 22.—

*Gottlöber M.* Das Färben des Papieres. (27 S.). Kart. Rm. 2.—

*Heiduschke A.* Lebensmittelchemisches Praktikum. (XI, 191 S.). Rm. 10.50, Lw. 12.—

*Kopaczewski W.* Physico-chimie des eaux minerales. Fr. 18.—

*Krais P.* u. *H. Böhringer.* Ueber die Schlichterei von Kunstseidenkettgarnen. (50 S.). Rm. 4.—

*Kühn G.* Chemische Untersuchungen des Trockentorfs. (V, 115 S.). Rm. 5.—

*Mohr O.* Physik und Chemie der Gärungsgewerbe. Ein Hilfsb. f. Studierende u. Praktiker d. Gärungsgewerbes. Tl. 1.: Physik 2 Aufl. (X, 181 S.). Lw. Rm. 14.—

*Rapp R.* Wissenschaftliche Pharmazien in Rezeptur und Defektur. Eine Aufsatzreihe. 2 verm. Aufl. (IV, 139 S.). Rm. 5.20.

*Schütze P. O.* Schönfarberei und chemische Reinigung. 1929. (VIII, 108 S.). Rm. 4.50, Lw. 6.—

*Schwarz R.* Petroleum-Vademecum International petroleum tables. Tafeln. f. d. Erdölindustrie u. d. Mineralölhandel. Tables pour l'industrie et le commerce de petrole. 6 Ed. Lw. Rm. 20.—

*Stock E.* Die Fabrikation der Spirituslacke. Für d. Praxis bearb. u. theoretisch erl. 3 Aufl. (160 S.). Lw. Rm. 9.50.

*Die Technologie der Fermente.* 5 Aufl. Halbbd. 2: Fermente in d. Fettindustrie, Milchwirtschaft, Lederindustrie, Gelatine- u. Leimindustrie, pharmaz. Industrie, Malzextraktindustrie, Textilindustrie, Nahrungs mittelindustrie. (XI, 370 S.). Rm. 42.—, Lw. 45.—

*Thumm K.* Die chemische Wasserstatistik der deutschen Gemeinden. (47 S.). Rm. 1.20.

*Thurow W. H.* Englisch-deutsches und deutsch-englisches Wörterbuch der Chemie Tl. Englisch-deutsch. (VIII, 261 S.). Lw. Rm. 13.—

*Tuchel E.* Grundriss der anorganischen Chemie. 3 Aufl. (VII, 189 S.). Rm. 2.90.

*Javet E.* Agenda Dunod. Chimie 1929. 616 p. rel. Fr. 17.—

*Halliburton W. D.* The essentiales of Chemical Physiology. For the use of Students. pp. 356. Sh. 8/6.

*Naish W. A.* and *J Clennell.* Select methods of Metallurgical Analysis. pp. 508. Sh. 30/.

## KRONIKA

Izba Handlowa Polsko-Węgierska w Warszawie zwołała w dn. 21 listopada r. b. konferencję, na której przedstawiono projekt udziału Polski w XXV Targach Międzynarodowych w Budapeszcie. Targi odbędą się w czasie od 3 — 12 maja 1930 r., zaś rząd węgierski przywiązuje wielkie znaczenie do najświetniejszego urządzenia Targów i zgrupowania największej ilości uczestniczących krajów. Ceny miejsc na Targach wynosić będą 150 do 200 zł. na 1 $mtr.^2$ w specjalnym pawilonie polskim, wzniesionym staraniem Izby Handlowej Polsko - Węgierskiej (Warszawa, Ludna 9 m. 1), która też udziela bliższych informacyj i przyjmuje zgłoszenia na Targi.

Dn. 9 grudnia r. b. odbyło się dalsze zebranie, dotyczące udziału Polski w Targach. Zgłoszenia 20 firm polskich zostały przez Komisję Wystawową akceptowane, przydzielono też tym firmom odpowiednie miejsce.

---

Na terenie Centralnego Związku odbywają się konferencje, dotyczące nowelizacji podatku przemysłowego. Jest to sprawa pierwszorzędnego znaczenia dla całego naszego życia gospodarczego, oświetlana zresztą wielokrotnie na łamach prasy codziennej i fachowej. Wspomniane konferencje mają na celu przedewszystkiem uzgodnienie zgłoszonych wniosków i sformułowanie ostatecznego poglądu sfer gospodarczych, zrzeszonych na terenie Centralnego Związku na sprawę projektowanej nowelizacji.

---

Ministerstwo Komunikacji przystąpiło obecnie do rewizji związkowych taryf towarowych w komunikacjach zagranicznych. Wytyczną wskazówką przy tej rewizji będzie możliwe uzgodnienie obowiązujących na terenie Polski stawek taryf związkowych ze stawkami nowej taryfy wewnętrznej, wprowadzonej od 1 października r. b.

Związek Przemysłu Chemicznego uprzejmie prosi o nadesłanie mu w możliwie najprędszym terminie zapatrywań, wniosków i dezyderatów członków Związku, w srpawie zamierzeń Ministerstwa w zakresie taryf związkowych.

---

Polskie Muzeum Przemysłu, organizowane z inicjatywy Min. Przemysłu i Handlu, a grupujące obecnie eksponaty z P.W.K., w pierwszych dniach r. 1930 przenosi sie do specjalnego lokalu w gmachu Muzeum Przemysłu i Rolnictwa (Krak.-Przedm. 66 w Warszawie). Polskie Muzeum Przemysłu jest jednostką autonomiczną Muzeum Przemysłu i Rolnictwa, posiadającą odrębny Statut, Zarząd i Dyrekcję.

---

Państwowy Instytut Eksportowy zawiadamia, że Poselstwo R. P. w Kairze rzuciło inicjatywę prowadzenia przez tamtejsze izby handlowe spisu firm polskich, zamierzających nawiązać stosunki z Egiptem. Przedsiębiorstwa chemiczne, które pragnęłyby się znaleźć we wspomnianym spisie, proszone są o nadesłanie swych adresów do Państwowego Instytutu Eksportowego.

---

Palestyńsko-Polska Izba Handlowa w Tel-Awiw (Montefiore 43) zawiadamia specjalnym komunikatem, nadesłanym do naszej Redakcji, że skomplikowane stosunki polityczne na terenie Palestyny nie wpłynęły na tempo życia gospodarczego i że wszelkie obawy co do nawiązania stosunków handlowych z Palestyną z tego punktu widzenia są pozbawione podstaw. Izba przypomina, że udziela bezpłatnie wszelkich informacyj co do możliwości zbytu produktów polskich na rynku palestyńskim i pośredniczy w nawiązywaniu stosunków hondlowych.

## NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ustaw Nr. 83 z dn. 9 grudnia r. b. ukazało się pod poz. 619 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 7 listopada 1929 w sprawie zwrotu ceł przy wywozie materjałów wybuchowych.

Rozporządzenie to przewiduje zwrot cła przy wywozie wszelkich prochów czarnych w wysokości zł. 9 od 100 kg., zamiast dotychczas obowiązującego zwrotu cła w tej samej wysokości wyłącznie przy wywozie prochów lontowych.

## ECHA

* W „Monitorze Polskim" NN. 274, 275, 276, 278 ukazały się zarządzenia o nadaniu Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyża Zasługi osobom zasłużonym na polu społecznem, politycznem i gospodarczem. Z pośród działaczów chemicznych odznaczeni zostali pp.:

Dr. Józef Berlinerblau, Prof. Kazimierz Smoleński, Inż. Zygmunt Toeplitz — Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Franciszek Maciejewski, Dyrektor Sp. Akc. „Blask" w Poznaniu i Inż. Mieczysław Seifert, Dyrektor Gazowni Miejskiej w Krakowie — Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Jan Wołkowicki, Dyrektor Fabr. „Nitrat" w Niewiadowie — Złotym Krzyżem Zasługi.

Wśród wybitnych działaczów na terenie organizacyj gospodarczych zostali odznaczeni, między innymi, pp.:

Inż. Andrzej Wierzbicki, Naczelny Dyrektor Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów — Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Inż. Stanisław Jan Okolski, Vice-Prezes Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Wszystkim odznaczonym składamy serdeczne powinszowania.

## NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

| | |
|---|---|
| Aceton | 560 zł. |
| Alkohol metylowy techniczny | 230 „ |
| „ „ czysty 99% | 330 „ |
| Amonjak skroplony za 1 kg $NH_3$ | 1,80 „ |
| Azotniak mielony za 1 kg % $N_2$ | 1,72 „ |
| „ granulowany za 1 kg % $N_2$ | 1,92 „ |
| Azotan amonowy | 103.60 „ |
| Benzen handlowy 90% | 91 „ |
| „ czysty | 103 „ |
| Bisulfat (kw. siarczan sodu) | 20 „ |
| Chlorek cynku (ług 50%) | 55 „ |
| Chlorek wapna bielący | 40 „ |
| Chlorek wapnia ($CaCl_2$) | 20—22 „ |
| Chloroform czysty | 900 „ |
| „ „pro narcosi" | 1.800 „ |
| Fenol czysty | 300 „ |
| Formalina 30% | 250 „ |
| Fosfory rachowskie surowe | 3,50—4 „ |
| Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé | 305 „ |
| „ techniczna | 175 „ |
| Karbid | 75—80 „ |
| Karbolineum | 45 „ |
| Klej kostny | 295 „ |
| Klej skórny | 400 „ |
| Krezol | 140 „ |
| Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% $HNO_3$ | 110 zł |
| Kwas mrówkowy 85% | 241 „ |
| „ siarkowy 60° Bé | 7,74 „ |
| „ solny bez arsenu | 14 „ |
| „ octowy techn. 30% | 110 „ |
| Mączka fosforytowa rachowska 16,5% $P_2O_5$ | 7,20—8,25 „ |
| „ kostna odklejona 30% $P_2O_5$ | 20 „ |
| Naftalen surowy prasowany | 34,50 „ |
| „ czysty w łuskach | 68 „ |
| Octan sodu | 160 „ |
| „ ołowiu | 260 „ |
| Oleina zwierzęca destylat | 300 „ |
| „ „ saponifikat | 290 „ |
| Oleum 20% | 20,85 „ |
| Pirydyna czysta za 1 kg. | 12 „ |
| Smoła preparowana | 21 „ |
| Siarczan amonu | 43 „ |
| Siarczek sodu 60/62% | 70 „ |
| Soda amonjakalna | 25 „ |
| „ kaustyczna | 60 „ |
| Sól glauberska kalcynowana niemielona | 16 „ |
| Stearyna | 280 „ |
| Superfosfat 16% | 13,76—15,20 „ |
| Toluen czysty | 120 „ |

Ceny powyższe rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdą rozumieją się wraz z opakowaniem




Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1. telefon 410-14 Wychodzi 1-go i 15-go każdego miesiąca

Wydawca: w imieniu Związku Przemysłu Chemicznego Rzeczypospolitej Polskiej — Dyrektor Związku, Inż. EDMUND TREPKA.

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI. Drukarnia „Rola" J. Buriana, Mazowiecka 11